

3.

Aranyhorda

digitális történelmi játékfilm
Hunyady József
azonos című regénye alapján

Muhi
címmel.

A **játékfilm célja** a magyar történelem első megrázó csapásának a bemutatása egy „anyámasszony katonája” egy nem hős és nem kivételes személyiség, IV. Béla király központba állításával; hogyan képes egy jószándékú ember, egy király, túlélni országa pusztulását és újjáépíteni azt. A film romantikus vonalát az anyakomplexusból egy nagyon erős szerelembe esett fiatalember, egy király sorsa képviseli az országát sújtó vérzivatarban. Az erotikus vonallal a fiatal korosztály érdeklődést fenntartó film háttérében megjelenő borzalmak segítenek a történelmi tudatformálást és a tatárjárás koráról egy hátborzongató emocionális élmény révén képet alkotni.

A **film forgatókönyv-szerinti cselekménye** a Homéroszi *in medias res* szellemében a történet háromnegyed részénél indul, amikor a fiatal IV. Béla király a vesztes Muhi csata után menekül. A diósgyőri várban töltve menekülése első éjszakáját, visszaálmódja az odáig vezető életútjának néhány állomását: (1) amikor az anyját imádó kisgyermek volt, és tanúja lett (2) annak meggyilkolásának. (3) Mikor az apja tékozló, könnyelmű uralkodását kritikus szemmel néző fiatalemberként találkozik élete nagy szerelmével, egy görög hercegnővel. (4) Mikor fiatal királyként próbálja visszaállítani az erős központi államot. (5) Mikor Julianus barát beszámol Magna Hungáriáról és a tatár veszedelemről. (6) Mikor befogadja a kunokat, s megtörténik a kun tragédia Pesten. (7) A Muhi-pusztai csata. Ez után a film visszatér a jelenbe, folytatódik a király menekülése Dalmáciáig, közben megjelenik a tatárjárás borzalmas pusztítása az országban. A tatárok kivonulása után a második államalapítást és a hatalmas várépítési munkákat irányítja Béla király megváltozott, kompromisszumos és decentralizált politikával. A film a Margit-szigeten végződik, ahonnan az idős IV. Béla, Szent István király után a második honalapító apáca leányával, a későbbi Szent Margittal – Budapest védőszentjével – nézik a budai várhegyen az új főváros építését.

A forgatókönyv Hunyady József: *Aranyhorda* c. regényére támaszkodva készült. A film visszatérő alap-**motívum**át a rock zenével kevert mongol sláger a *The Hu – Wolf Totem* ősi, ázsiai elemekkel átszőtt, baljós előadasmódja jelenti, amely mindig a mongol jeleneteknél szerepel aláfestő zeneként, meghatározva a komor háttérét.

Karakterek

Főbb karakterek (3)

1. *Béla* (IV. Béla király): 20 éves, kissé darabos mozgású, barnahajú fiatalember, korhű díszes magyar öltözetben. Fiatalkori Béla: 6 éves kisfiú. Időskori Béla: megtört tartású, őszülő hajú, királyi öltözékű.
2. *Mária* (bizánci herceglány, magyar királyné): 15 éves, szép, hosszú fekete hajú előkelő, finom vonású fiatal nő, díszes bizánci ruhában. Időskori Mária: idősödő, kövérkés szépasszony, díszes korhű ruhában.

3. *Endre* (II. Endre király): 50 éves, idősödő, de még szép, férfias, uralkodáshoz szokott, büszke tartású; díszes korhű magyar öltözékben

Mellék karakterek (24) megjelenés sorrendjében

1. *Tűrje Dénes* (főlovászmester, korabeli főúri ruha, fiatalember)
2. *Hont Pázmány András* (lovag, korabeli főúri ruha, fiatalember)
3. *Ákos Ernye* (lovag, korabeli főúri ruha, fiatalember)
4. *Ugrin* (kalocsai érsek, páncélosan, korabeli katonaruhában, idős ember)
5. *Gertrúd* (királyné; korabeli, németes ruhában, szép asszony)
6. *Petur bán* (korabeli főúri ruhában, nagy szakállú idős ember)
7. *Simon bán* (korabeli főúri ruhában, nagy szakállú idős ember)
8. *Atyusz ispán* (korabeli főúri ruhában, középkorú férfi)
9. *Apodfia Dénes* (tárnokmester; korabeli főúri ruhában, jóképű, középkorú férfi)
10. *Vejte Tódor* (korabeli főúri ruhában, nagy szakállú idős ember)
11. *Harcias Frigyes* (osztrák herceg, németes ruhában középkorú férfi)
12. *Kálmán herceg* (templomos rendi páncélos ruhában, fiatalember)
13. *Csák Dömötör* (korabeli főúri ruhában, középkorú férfi)
14. *Téténynembeli Márkus* (korabeli főúri ruhában, középkorú férfi)
15. *Julianus barát* (Domokos rendi papi ruhás középkorú férfi)
16. *Kötöny kán* (kun bőrruhás, befont hajú, idősödő főúr)
17. *Lovas* (korabeli magyar lovaskatona)
18. *Mátyás érsek* (esztergomi érsek, középkorú, korabeli főpapi ruhás férfi)
19. *Tomaj Dénes* (nádorispán, korabeli főúri ruhában, nagybajuszú, középkorú férfi)
20. *Tatár követ* (mongol bőrruhás, hosszú bajuszos középkorú férfi)
21. *Batu kán* (fiatal, fekete, befont hajú, bajuszos férfi, korhű mongol bőrruhában)
22. *Szubotáj* (mongol bőrruhás, ősz, befont hajú főember)
23. *Téténynembeli Tamás* (korabeli főúri ruhában, középkorú férfi)
24. *Bánca István* (váci püspök, püspöki ruhában fiatal pap)
25. *Honnecourt* (korabeli, előkelő francia ruhában középkorú férfi)
26. *HANG/OK, PAPOK, URAK, GYEREKEK*

Jelenetek (12; átlagosan 5 perc; összes időtartam maximum 60 perc):

- **1. Menekülés Muhi-pusztától Diósgyőrbe**
 - 2. Gertrúd fürdője (Álom 1.)
 - 3. Gyilkosság a Pilisben (Álom 2.)
 - 4. Mária (Álom 3.)
 - 5. Béla az ifjabb király és Endre (Álom 4.)
 - 6. Julianus barát (Álom 5.)
 - 7. A kunok (Álom 6.)
 - 8. A Muhi-csata (Álom 7.)
- **9. Menekülés Diósgyőrtől Dalmáciába**
- **10. Uram irgalmazz! A tatárjárás borzalmi.**
- **11. Az újjáépítés**
- **12. Margitsziget**

FORGATÓKÖNYV

*Mongol lovasok és szekerek (a horda) vonulása a Kárpátokban, az Orosz-hágó környéki tájon a mongol jeleneteket kísérő, visszatérő **zenei motívum** a The Hu –Wolf Totem előadásában hallható zenei stílus <https://www.youtube.com/watch?v=jM8dCGIm6yc>*

Felvezető címhez, mongol zenei aláfestéssel a mongol horda vonulása

1. Menekülés Muhi-pusztáról Diósgyőrbe

Ködös, áprilisi idő, bokros, füves terület a Sajó és a Bükk-hegység között; egy hatalmas, égő szekértáborból kitörve, mongol harcosok tömegétől körülvéve kis lovascsapat vágat. A mongolok félrehúzódnak a kitörő csapat előtt. Két oldalról nyilazzák őket. Változik a kép: a csapat a kamerával szemben egy két oldalról nádasokkal szegélyezett, keskeny földúton dübörögve vágat; mögöttük hátul félkörben füstöl és vörösen lángol, izzik az égbolt. Elöl Túrje Dénes vágat, mögötte Béla király egyszerű szürke köpenyben, fején báránybőr kucsma, mellette fiatal, díszes páncélos urak karddal, kopjával a kezükben, mögötte is lovagolnak, éppen a fiatal Csák Máté, a hátán egy nagyméretű pajzsral. A pajzsokon nyilvesszők kopognak. A kis csapat mögött egy jóval nagyobb, bőrruhás mongol csapat vágat. Egyre közelebb érnek.

Fogjátok fel a tatárt!

TÜRJE DÉNES *(kiáltja)*

Fogjátok fel a tatárt!

Két lovas a kis csapat végéből megfordítja a lovát és szembe vágatnak a mongol csapattal. Ágaskodnak a lovak, körbe suhogtatják a kardjukat, kavarodás, feltartják az üldözőket a keskeny úton, végül több nyilvesszőtől találva lezuhan a két magyar lovas. A mongolok tovább száguldanak a menekülők után.

BÉLA *(gondolja)*

De meglátogatott bennünket az ég! Én felelek hetvenezer magyar haláláért? Nem akarom túlélni a népemet, pusztíts el engem is uram! Csak Mária, csak Istvánka! Mi lesz velük? A magyarok királya kifut a világból? ... Ez ló nem bírja.

BÉLA *(kiáltja)*

Dénes! Nem bírja a ló!

TÜRJE DÉNES
Urak! Lovat a királynak!

Egyik lovas leugrik a lováról, Béla is. A férfi felsegíti Bélát a nyeregbe, majd felugrik a király remegő lovára, megfordítja, és szembe vágat a mongolokkal. A keskeny úton – két oldalt nádas van – ágaskodik a lova körbe suhogtatja a kardját, egy mongol lefordul a lováról a többiek karddal végeznek vele. Ez alatt a király és kísérete tovább lovagol.

HONT PÁZMÁNY ANDRÁS (kiáltja)
Te, Ákos! Nem törte fel az ülepedet a nyereg?

ÁKOS ERNYE
De, nagyon! Elkélne reá egy kis angyalhaj!

BÉLA (gondolja)
Ezek a fiúk még itt, a pokol tornácán is tréfálkoznak, mintha hajtóvadászaton vágatnának a futó bölény után, s nem őket üznék a tatárok.
Pedig majd' mindegyiknek itt veszett az apja Muhinál.

TÜRJE DÉNES (kiáltja)
Itt a Hejő-patak! Ugratni kell, uram!

A lovasok közül ketten átugratnak a ködben a patakon. Bélának nem sikerül, a lova mindig visszahőköl.

TÜRJE DÉNES
A keserves mindenit!

ÁKOS ERNYE
Lovagoljatok lejjebb, van ott egy erős fahíd a Hejőn! Addig én elszórakoztatom a tatárokat!
Estére találkozunk Diósgyőr várában!

Ákos Ernye szembe vágat az üldöző csapattal. Pajzsával felfogja a rádobott dárdát és a nyilvesszőket. Körbe táncoltatja a lovát, több mongol lovas levág a körbe forgatott pallosával. Elállja a keskeny utat; két oldalt nádas van. Leszúrnak a lovát, Ákos Ernye leesik róla, be a nádasba. A mongolok nem törődnek vele, tovább üldözik a királyt.

A diósgyőri völgy – a mai Miskolc egykori környezetében – a völgy végén a diósgyőri vár, megy le a nap a Bükk-hegység felett. Lovasok vágatnak az úton – a király és a megmaradt kísérete – a vár felé. Két oldalt az úton szegényes viskók, az út mellett kisgyerekek játszanak, énekelnek.

GYEREKEK (énekelnek)
Süss fel nap, Szent György nap, kertek alatt a ludjaim megfagynak.

Késő délután, kora este a várban. Fáklyafényes diósgyőri várudvar, a lovak veritékesek, remeg a lábuk, a lovasok leszállnak.

Az első
menedék:
Diósgyőr

Változik a kép. Béla király egy medvebőrön fekszik, a szobában kandalló ég, látomása van. Ugrin érsek véres, tépett szellemalakja jelenik meg előtte:

UGRIN ÉRSEK

Béla úr! Te vagy az oka, ha most Muhi mezején elvesz Magyarország!

BÉLA
Én? Miért?

UGRIN ÉRSEK

Nem te húzattad a szekérvárat? Igen! Te rakattad köré a földsáncot? Igen!

BÉLA

Igen, én. De én csak jó akartam! Meg akartam védelmezni az embereimet!

UGRIN ÉRSEK *(keserűen kacagva)*

Igazán? Te miattad pusztított el mindannyiunkat a tatár, mint a tűz a hodályba zárt birkákat.
Te óvatos barom! De te felelsz majd Isten színe előtt a hetvenezer magyar vitéz haláláért

Béla elalszik. Nyugtalanul hánykódik az ágyon: álmodik.

2. Gertrúd fürdője (Álom 1.)

Emlékkép. 5-6 éves forma kisfiú (a gyermek Béla) nézi, ahogy az anyja, egy gyönyörű nő – Gertrúd – egy hatalmas, számártejjel teli fa-kádban fürdik meztelenül. Egy vár – az esztergomi vár – egyik termében. A gyerek a kád szélébe kapaszkodva nézi. Gertrúd mellei látszanak.

BÉLA *(gondolja)*

Ilyen jó illatú, gyönyörű asszony, mint édesanyácska, ilyen tündér nincs még egy a világon.
Vajon mikor engedi meg megint, hogy az ágyában aludjak, mint régebben?

GERTRÚD *(nevetve)*

Na, mi az kisfiam, nem félsz, hogy beleesel?

Béla akarattal átbukfencezik a kád peremén és teljesen belemerül a számártejben. Gertrúd felugrik – meztelen tökéletes alakja látszik –, féltően felkapja a ruhástól a tejbe esett gyereket és magához szorítja. Béla szipog, fejét a nő mellei közé szorítja, ahogy anyjához simul. Gertrúd először megdöbben, aztán nevet.

Változik a kép, Gertrúd már felöltözve, egy zacskó port ad át Bélának. Gertrúd mögött egy német ruhás fiatalember áll.

GERTRÚD *(halkan suttogva)*

Ugye tudod melyik Melinda néni szobája? Szoktál bejárni hozzá, ugye?

Béla bólint.

GERTRÚD

Be kell menned, és ezt a kis port szórd az italába, az ivókancsójába, mikor nem látja.

BÉLA

Meg akarod mérgezni Melinda nénit? Azt nem lehet, mert Melinda néni is nagyon szép, és ha nagy leszek, őt fogom feleségül venni.

GERTRÚD *(nevetve)*

Dehogy! Ez csak egy tréfa lesz!

BÉLA

Jó, akkor beleöntöm az ivókancsójába.

Gertrúd hátrafordul és diadalmasan összerosolyog a német ruhás fiatalemberrel.

3. Gyilkosság a Pilisben (Álom 2.)

Erdei tisztás a Pilis-hegységben. Sátrak és asztalok, a fűvön elejtett szarvasok, vaddisznók kiterítve. Tüzek égnek, vadételek készülnek; a szakácsok borjúkat taglóznak le bárddal. Egy nagy csoportban külön német ruhás urak, vadászok hangoskodnak. Egy magyar ruhás lány táncol nekik zenére. Fogdossák. Röhögés. Egy másik nagy csoportban magyar urak isznak komoran. A gyermek Béla a sátrak között kószál. Távoli mennydörgés hallatszik, vihar közeleg. Villámlik, feltámad a szél, leveleket sodor. Béla a nagyszakállú magyar urak asztala közelében, egy fa mögül hallgatózik, hogy mit beszélnek:

PETUR BÁN

De jó kedvük van, Simon. Pedig milyen szégyen érte Bánk nádorispánt a minap, amikor a koronás rossz német szuka öccse megbecstelenítette a feleségét, Melindát.

Most mit karattyolnak a németek?

BÉLA (*gondolja*)

Csak nem édesanyácsról beszélnek? Hogy lehet őt koronás rossz szukának nevezni? Édesanya jó. Mind ezt mondják a német urak; hogy a magyar királynétől jobb asszonyt nem hordott a hátán a föld. Az ember nem tud tőle olyat kérni, amit tüstént ne teljesítene. Rang kell? Birtok? Pénz? Gertrúd megszerzi. Mindenki ezt mondja. Hát akkor? Hogy lehet olyat mondani édesanyáról, hogy rossz királyné? Ezek a magyar urak még biztosan nem is kértek tőle semmit. És mi történt Melinda nénivel? Mit csináltak vele?

SIMON BÁN

Most azt ugatják a németek, hogy a várkonyi birtokot Gertrúd a német szuka odaadja az öccse barátjának.

PETUR BÁN

A várkonyi birtokot nekem ígérte Endre király! Az száz falu! Megdolgoztam érte.

ATYUSZ ISPÁN

Úgy, mint én? Én is megdolgoztam, amikor Endre úrnak két gyönyörű szukát szereztem éjszakára. Hét falut adott érte. Ha-ha.

PETUR BÁN

Én a vérem hullatásával dolgoztam meg érte, de ezt nem hagyom. Én ennek véget vetek! Most én vagyok a király helyettese!

SIMON BÁN

Nem mered megtenni!

PETUR BÁN

Nem merem?

BÉLA (*gondolja*)

Mit nem mer Petur bácsi megtenni?

SIMON BÁN

Ha megteszed, követünk.

PETUR BÁN

Most miről beszélnek a németek?

SIMON BÁN

Azt mondták, halkabban kell beszélni, mert mi meghallhatjuk. De Gertrúd erre azt mondta, hogy kinyalhatjuk a németek seggét! Ezt már ne tűrjük, urak!

Villámlani kezd, dörög az ég elered az eső. A magyar urak kardot rántanak és átszaladnak a tisztáson a németek asztalaihoz: kaszabolni kezdik őket. Gertrúd az öccsét védve Petur bán elé áll:

GERTRÚD

El innen a pokolba, nyomorult magyar!

Petur egy kardsuhintással levágja Gertrúd tiltásra emelt kezét, aztán leszúrja az elhanyagolt királynét. A többi, futó menekülő német urat is leölik, hátulról sújtanak rájuk a magyar urak. A

halott Gertrúd a vértől csatakos fűvön fekszik, arcát mossa az eső. Béla ekkor ér a közelbe, és annyit lát, hogy az anyja a földön fekszik.

BÉLA (*ijedten suttogja*)

Oda kell mennem most azonnal, édesanyácska, ne feküdjön a földön, nem szabad, beteg lesz!
Nem szabad a lucskos fűvön feküdnie abban a vékony selyemruhában. Megfázik!

PETUR BÁN (*kiáltva*)
Irtsátok ki mind! Az összes németet!

Bélát egy királyi kamarás rángatja magával. Szaladnak az erdőben, lehasalnak, a kamarás ráborítja Bélára a köpenyét. Vadászok szaladnak az erdőben német urakat kergetve és gyilkolva. Véres jelenetek.

BÉLA (*szipogva*)
Mi történt édesanyácskával? Mi történt? Megölték?

4. Mária (Álom 3.)

A kép távolról ráközelít az esztergomi várra, be a királyi palotába, a nagyterembe. Magyar főurak, főpapok, Apodfia Dénes tárnokmester, II. Endre király, Jolánta királyné, Béla, az ifjabb király – már, mint nagyfiú. Endre beszámolót tart a szentföldi hadjáratáról.

ENDRE (*nevetve*)
Aztán, hogy Dalmáciába értünk, behajóztam hadat a velencei gályákba. Képzeljétek urak, a Kánnembéli Makó vitéz olyan részeg volt már, hogy mikor belovagoltunk Spalatóba, azt hitte, hogy már Jeruzsálemben vagyunk! Ezen röhögött az egész sereg.
Ugyan messze volt Makó Jeruzsálemtől!

Nevetés. Közben képsorok villannak fel, ahogy a magyar kereszties sereg belovagol Spalatóba (a mai Split egykori képével), a velencei gályákról.

ENDRE

Amíg a Szentföldön jártunk, a szaracén szultán egyszer sem mert megtámadni minket, úgy félt a magyarokat! Minket! Az európai keresztves vezérek meg a királyok engem akartak megválasztani bizánci császárnak! Csak a pápa, az nem engedélyezte. Akkóban voltunk. Azt a várat egykor Richárd, a híres angol király, az Oroszlánszívű foglalta el. Őt bezzeg megválasztották a keresztves vezérének annak idején. Mondják, mindenkinél magasabb volt egy fejjel, megragadta a zászlós lándzsát, belevágta az asztalba és kinyilvánította, hogy a saját jogán és Isten akarata szerint ő lesz a hadjárat vezére. Isten és saját jogomon, ezt mondta francia nyelven *Dieu et mon droit* – fel is vésette a pajzsára, hogy ez után mindig ez legyen Anglia jelmondata. Bár, tudjátok meg, nem volt ő olyan rettenthetetlen harcos, nem azért kapta az „oroszlánszívű” melléknevét, mert a csatákban olyan vitézül forgolódott, hanem azért, mert valami kétezer muszlim asszonyt, meg gyereket, akiket túsul tartottak a keresztvesek – lemészároltatott.

Közben képek villannak fel, ahogy a keresztves sereg vonul a sivatagban, ahogy a keresztves vezérek egy asztalnál ülnek, és egy hatalmas termetű férfi a lándzsát belevágja az asztalba. Ahogy a keresztvesek muzulmán nőknek és gyerekeknek vágják el a torkukat – távoli képen.

ENDRE

Ereklyéket hoztam. Nyissátok ki a ládákat.

Nagy vasalt ládákat nyitnak meg a katonák, a főpapok mind köréje gyülekeznek. A ládákbán fadarabok, koponyák, vasdarabok, cserepek vannak. Endre felemel egy darab fát, meg egy nagy vasszőget.

ENDRE *(nevetve)*

Ez itt Krisztus keresztjének egy darabja! Ez meg a kereszt egyik szöge, amivel odaszögelték a Megváltót a keresztre. Megbízható kereskedőktől vásároltam. A ládában több szent hiteles koponyája és csontja van. Szétosztom köztetek, hogy aztán eladhassátok az egyházmegyétekben! Aranyat érnek ezek az ereklyék!

PAPOK

Nekem add uram! Nekem add uram! Ne neki! Ő már harácsolt eleget, míg te odavoltál a Szentföldön. Micsoda? Ne ennek a hazug képmutatónak adjad, uram!

Endre nevetve dobálja az ereklyéket a civakodó főpapok közé.

BÉLA *(megvetően gondolja)*

Micsoda haszontalanság volt ez a keresztes hadjárat, micsoda pénzkidobás, micsoda szemfényvesztés. Ilyenekre herdálja el apám a magyar királyság erejét

ENDRE

De a legértékesebb ajándékot mégiscsak az én nagy ló Béla fiának hoztam, aki lám, nem is figyel rám. Jöjjön be a hercegnő!

Az ajtóban megjelenik Mária, hosszú fekete haja arany hálóval van bevonva, bizánci divat szerint, alakja karcsú, arca gyönyörű. Béla megbabonázva nézi.

ENDRE

Íme, urak, bemutatom Lakraszisz Teodor bizánci császár lányát, Lakraszisz Máriát. Béla fiam menyasszonyát!

BÉLA *(gondolja)*

Biztosan elaludtam apám ostoba beszámolóján, de ilyen gyönyörű kislány nincs is a földön, mint ez, mindjárt felébredek, és elszáll, mint egy pillangó. Álmodom!

Mária körbe néz a termen és odamegy Bélához, megcsókolja az arcát.

MÁRIA

Idvez legy kici uram.

Változik a kép. Máris és Béla a várkertben beszélgetnek.

MÁRIA
Hogy hív édesanyádat?

BÉLA
Gertrúd volt a neve, áldja meg az Isten haló porában is.

MÁRIA
Hol van eltemetve?

BÉLA
A pilisi kolostorban.

MÁRIA
Mondd udvarmeszter, holnap te, én odamegy. Szedessen palotakert re-e-engeteg virag, ó-ó-óriási koszorú és mind elvinni szegén jó magyar királyné akit kegyetlen megöl gonosz lator alattvaló.

Béla letérdel Mária elé, szeméből folynak a könnyek, csókolgatja a császárléány kezét, átöleli a karcsú derekát.

MÁRIA
Majd én fog téged édesanya helyett is na-a-agyon, na-a-agyon szeret. Jó?

Változik a kép. Az esztergomi vár palotaterme, sok vendég, urak, asszonyok, lányok, zene tánc.

ENDRE (nevetve)
Ma van a fiam lakodalma. Ma minden kívánságotokat teljesítem. ... Ha tudom, ... mert szegény király vagyok én!

URAK, PÜSPÖKÖK (kiáltás)
Én Hont vármegyét kérem! Én Nógrádöt! Barcs vármegyét, felség! De felség, Hontot nékem ígérted, nem adhatod neki!

Endrét körül állják az urak és főpapok. Kiáltás. Közben Béla táncol Máriával, Apodfia Dénes meg néhány úr nézi.

APODFIA DÉNES
Micsoda szerencsefia ez a marha királyfi. Pedig még azt sem tudja, mit kell véle csinálni, ha mellé fekszik ez a gyönyörű baba.

ATYUSZ ISPÁN
Te bezzeg tudnád!

APODFIA DÉNES
Én aztán igen! Nem egy királynéval volt már énnekem dolgom, tudjátok jól. Ha én kukorékoltam Gertrúd is megült nekem. Jolánta is.

Endre átöleli Mária derekát.

ENDRE (súgja)
Kicsiny virágszálam. Meg sem érdemel téged ez a tohonya ló Béla. Árudd el mit szokott mondogatni néked ez a föld terhe? Tud-e udvarolni? Hej, majd én tudnám, hogy mit kell mondani, hogy megdobjanjon a szép kis szíved.

Endre új felesége, Jolánta királyné sértődötten, tüntetőleg Apodfia Dénesnek nyújtja a karját, és elmennek táncolni. Béla Máriával megy táncolni. Ahogy táncolnak, Béla hangokat hall a tömegben álldogáló urak közül.

HANGOK

Részeges a király. Könnyelmű. Nem csoda, hogy a pápa ellenezte, hogy bizánci császár legyen. De galambszelíd a lelke. Nézd, ott járja a táncot Bánk bán, aki megölette Gertrúdot!

Béla az oldalán függő töréhez kap. Mária lefogja a kezét.

MÁRIA

Béla már nem szeret Maria?

Mária kézen húzza ki Bélát a táncból a szobájuk felé. Bent Béla kirántja a törét, indulna vissza, de Mária lefogja.

BÉLA (zaklatottan)

Megölöm! Megölöm Bánk bánt! Miatta halt meg az anyám!

MÁRIA

Szenkit nem megölöm!

Mária egy mozdulattal megnyom egy kapcsot a ruhája hátán és az egész nagy bársonyruha azonnal lehullik róla. Meztelenül áll. Béla ránéz, elejti a törét, és az ágyba viszi Máriát. Szexjelenet.

5. Béla az ifjabb király és Endre (Álom 4.)

Emlékkép. Béla és Mária lovon, mögöttük lovas, vörös ruhás testőrök, szekerek. Égő falu, az útszéli fákon akasztott emberek.

BÉLA (felháborodva)

Ki tette ezt?

HANG

Róbert püspök úr katonái! Ez a falu nem tudott adót fizetni.

Béla és Mária lovon, mögöttük a szekerek, lovasok. Balatonfelvidéki táj, napsütés.

MÁRIA

Szeretsz bizáncsi kislány?

BÉLA

Imádlak! Megállunk Füreden a királyi borházban, a balatoni királyi központban.

A menettel szemben véres, tépett férfiak jönnek.

BÉLA

Kik vagytok, mi történt veletek?

HANG

Szentkirály szabadjai vagyunk, de a füredi királyi ház új ura adófizetésre akart minket kötelezni. Elűztek.

BÉLA

A füredi királyi ház királyi birtok! Ki akart adófizetésre kötelezni?

HANG

Már nem királyi birtok, uram! Amikor a Szentföldre ment a király úr, kölcsönt vett fel a tárnokmester úrtól, Apodfia Dénestől. Kétszáz ezüstért elzálogosította neki a királyi házat Balatonfüreden!

Távlati kép. Állatokat hajtó katonák, embereket verő és akasztó katonák, égő házak füstje a napsütéses Balaton-felvidéki táj felett.

Változik a kép: Esztergom királyi vár. Távlati kép, egyre közeledik. Bent, az egyik teremben Béla és Endre.

BÉLA (*ravaszul*)

Apám! Tudnál nekem kétezer márka ezüstöt kölcsönözni?

ENDRE

Ne beszélj bolondokat, annyi pénzem soha nem is volt.

BÉLA

A hatalmas, erős magyar király ilyen szegény? Bezzeg a főpapjai, meg a bárói gazdagok. Vissza kell venni a könnyelműen szétosztogatott királyi birtokokat. A szentkirályszabadjaiból, a volt királyi szolgákból – akiket most szintén kizsákmányolnak a bárók –, erős hadsereget kell szervezni és letörni a hatalmukat. Engedd meg, hogy összeírassam őket. Erős királyságot kell szerveznünk, olyat, mint a nagyapámé volt! Harmadik Béláé!

ENDRE (*gondolja*)

Ugyan hogy magyarázhatnám el ennek a forrófejű Bélának, hogy nekem Gertrúddal együtt balkézről kellett megszereznem a trónt a törvényes király, Imre bátyám ellenében? Hogy csak akkor követtek a bárók, ha két kézzel szórtam nekik az adományokat. És közben úgy éltem mindig, ahogy szerettem. Csak Imre bátyám árva kisfiát, azt a szegény kis egyéves Harmadik Lászlót sajnálom!

Felvillanó kép, ahogy egy ágyban alvó, egyéves forma gyerek felé sötét árnyék kúszik

ENDRE

Igazad van fiam, de az urak sokan vannak és erősek, mi meg csak ketten, vagy tízen. Nem mehetünk fejvel a falnak, nem lehet a birtokok visszavételével kezdeni. Először írassuk össze a királyi várjobbágyokat, a szervienseket, adjunk nekik nemességet, hogy legyen erőnk a bárókkal szemben.

Endre és Béla az esztergomi várudvaron az ujjongó tömeg felé tart egy okiratot (az Aranybullát), amelyről arany pecsét lóg le.

Változik a kép. Egy terem a várban magyar urakkal.

APODFIA DÉNES

Kihúzza alólunk a szőnyeget ez az örült királyfi, urak. Szervienseket állított szolgálatába. Aranybullát adatott ki a vén hülye apjával. Nemesi szabadságot adott a szervienseknek, hadsereget szervez. Ennek nem lesz jó vége, meglássátok. A volt király, Imre híveit szolgálatába fogadta, mint azt a Vejte Tódort is!

Egy terem a várban, tele a magyar urakkal. Béla belép, az ajtó becsukódik mögötte. Az urak mérgesen taszigálják, rángatják, leköpik.

URAK

Hogy mersz a dolgainkba avatkozni? Fulladtál volna az anyádba! Okvetetlenkedő!

Valaki kirántja a kardját.

HANG

Nem szabad!

Betörnek a testőrök az ajtót, dárdákkal visszaszorítják a tömeget, kimenekítik Bélát.

APODFIA DÉNES *(lihegve)*

Bélát az előbb meg kellett volna ölnünk. Vagy nem lett volna szabad rá kezdet emelni. Bosszút fog állni. Bár, megölni még most sem késő, csak Endrét kell meggyőzni, hogy Béla az életére tör.

Béla és Vejte Tódor Esztergomban.

VEJTE TÓDOR

A birtokösszeírásnál hallottam, hogy Bornembéli Bánk és Simon bán minden vagyonát elkoboztattad, mert részesei voltak a boldog emlékezetű Gertrúd királyné meggyilkolásának. De kisuram, a gyilkos Petur bán volt, akit édesapád karóba is húzatott érte.

BÉLA

Tódor bátyám, én ott voltam a Pilisi tisztáson, láttam édesanyámat a véres fűvön. Bánk bán és Simon bán is részesei voltak a merényletnek. Helyeselték. Ezt soha nem fogom nekik megbocsájtani! Tudom, hogy Bánk a magyar nagyurak pártjának a feje. De én nem felejték! Csak azt sajnálom, hogy az a két bitang megneszelt valamit és kifutott az országból.

VEJTE TÓDOR

Megbocsáss kisuram, te mit tennél, ha valaki galádul megrontani felséges királynénkat, Laszkarisz Máriát?

BÉLA *(hevesen)*

Én? Tüzes fogókkal szaggattatnám ki a belét, aztán lovak között tépettetném szét!

VEJTE TÓDOR

Látod, kisuram? Emlékszel még Melinda asszonyra is? Bánk bán feleségére, hogy vele mi történt?

Vejte Tódor kimegy a teremből.

Változik a kép: Esztergom, várterem. Béla és Endre.

ENDRE

Édes fiam, csak hogy újra itthon vagy!
Hallom, újabb lányod született attól a gyönyörű kis menyemtől!

BÉLA

Apám, én sohasem ütöttem pártot ellened, ahogy Apodfia Dénes tárnokmester barátod állítja. Azért kellett elmenekülnöm németföldre, anyám rokonaihoz, mert Mária arcába királyvizet akartak önteni, s aztán engem, ha védelmére kelek, lekasabolni.

ENDRE

Ugyan, édes fiam. A baj az, hogy Harcias Frigyes az osztrák herceg megtámadott minket.
Azok az urak, akik összeesküdtek ellenem, hozzá futottak. Össze kell fognunk.

Csatajelenet német és magyar sereg között Bécsújhelynél. Harcias Frigyes a lovon ülő Endre és Béla előtt áll.

ENDRE

Frigyes szomszéd! Ezért kétszáz máska aranyat fizetsz!

HARCIAΣ FRIGYES

De felség! Honnan vegyek annyi pénzt?

ENDRE *(nevetve)*

Nem bánom, ha nincs, elfogadok helyette kétezer márka ezüstöt is.

Harcias Frigyeset elvezetik. Endre meginog a nyeregben.

BÉLA *(riadtan)*

Apám! Rosszul vagy?

EBDRE

Semmiség! Hogy lennék rosszul, mikor tudod, megszabadultam Jolánta királynétól, Isten nyugosztalja, meghalt, s most itt van az én gyönyörű kis francia királyném, Beatrix. Az a kis szent. Erről jut eszembe: azt tudod, hogy lányomat, Erzsébetet, a te húgodat, aki négy évvel ezelőtt halt meg Thüringiában, Gergely pápa még az idén, 1235-ben szentté avatja? Szent István király, Szent Imre herceg és Szent László után ő lesz az Árpádok családjában a negyedik szentje az Egyháznak.

Közben képek jelennek meg, ahogy Wartburg vára alatt a városban Erzsébet koldusoknak osztogat alamizsnát, s a ravatalon fekvő Erzsébetre az égből rózsaszirmok hullanak.

Változik a kép: szexjelenet Endre és Beatrix között. Endre közben meghal. Beatrix meztelenül szalad a vár folyosóján, sikoltozva. Béla, a testőrök és Kálmán herceg futva jönnek a szobába. Endre az ágyon meztelenül, holtan. Beatrixen csak egy kis hálóing van, ahogy az ágy körül állnak. Beatrix hasa domborodik, Béla észreveszi.

BÉLA *(súgva Kálmánnak)*

Odanézz, Kálmán öcsém. Ez a francia nőszemély, ez állapotos.

Ez hiányzik még nekünk, egy utószülött trónkövetelő.

KÁLMÁN HERCEG

Hagyd el, bátyám. Hátha éppen Beatrix unokája lesz az utolsó Árpád-házi király?

HANG *(visszhangosítva)*

Harmadik Endre, az utolsó aranyágacska!

Esztergom, királyi vár nagyterem. Magyar urak. Béla és Mária díszes trónszéken ül, fejükön koronával.

MÁRIA (*suttogva Bélának*)
Bela, határozott legyél!

BÉLA
Vigyétek ki a bárók székeit!

A testőrök tülekednek az urak szolgáljaival, kiviszik a székeket és a várudvaron olajjal leöntik és felgyújtják, mint egy nagy máglyát.

BÉLA
Senki nem ülhet a magyar király jelenlétében!
Csak, akinek megengedem. És most összeírjuk a bárók vagyonát.

CSÁK DÖMÖTÖR (*súgva a szomszédjának*)
Hallottad? Beatrix külföldre szökött. Velencébe.

TÉTÉNYNEMBÉLI MÁRKUS (*súgva a szomszédjának*)
Hallottad? Apodfia Dénest a király parancsára megvakították.

Téténynembéli Márkus úr a hóna alatt egy csomó viaszpecsétetes oklevéllel megy az esztergomi kancelláriába, mögötte a deákja szintén egy halom pecsétetes levelet visz.

TÉTÉNYNEMBÉLI MÁRKUS (*gondolja*)
Csodát fog látni a király. Eddig már sok úr eszén túljárt a birtokrekonstrukciós bizottság, de nekem minden adományozott birtokomról pecsétetes donációs levelem van. Megőriztem mind!
Tőlem ugyan semmit nem vehetnek el!

Béla belép a kancelláriába. Tomaj Dénes nádor és Mátyás esztergomi érsek van bent.

TÉTÉNYNEMBÉLI MÁRKUS (*vigyorogva*)
Király úr, az én adományozott birtokaim mind rendben vannak, most vizsgálta át őket a nádor úr és az érsek úr. Minden pecsét, aláírás rendben van.

BÉLA (*kivesz egyet a donációs levelek közül*)
Ejha, Márkus úr! Miért kaptad apámtól ezt az öt szép baranyai falut? Halicsban csatáztál vele, vagy Boszniában ontottad érte a véred? Esetleg Szentföldre kísérted el?

TÉTÉNYNEMBÉLI MÁRKUS
Nem, nem, tudod, jó embere voltam én a megboldogult édesapádnak. Mindent együtt csináltunk, ugye. Egyszer a Mecsekben vadásztunk, és izé, nagyon megkívánt édesapád egy izé, szóval a közelben volt egy kis birtokom már, és az egyik emberemmel hozattam onnan öfelségének egy izé, ... egy menyecskét. Aztán másnap reggel rám íratta ezeket a falvakat, látod, címeres, pecsétetes írással.

Béla ketté tépi az oklevelet, a földre dobja és rátapos.

BÉLA (*kiabál*)
Istenverte nyomorult görények! Így hordtátok szét a királyi birtokot. Ezért szorult az apám izmaelita kalmárok kölcsönére. Ezért kellett az édesanyámnak meghalnia! Nézzétek át az

iratait ennek a ... ennek a menyecskehajcsárnak, és csak azokat adjátok vissza neki, amin apám uralkodása előtti dátum van!

6. Julianus barát (Álom 5.)

Esztergom, királyi vár, távlati és egyre közeledő kép. Naplemente. Bent a vár egy termében fáklyák lobognak. Egy nagy asztal körül urak és papok ülnek. Béla, fején királyi pánt koronával.

BÉLA

Mesélj, Julianus fráter! Megtaláltad a keleti magyar rokonokat? Egy évvel ezelőtt indultatok útra, ti dominikánus barátok, akkor még ifjabb király voltam. Kétszáz aranyat adtam nektek az útra. Hogy hogy csak egyedül tértél vissza?

JULIANUS BARÁT

Igen király úr, kutya nehéz utunk volt. Nem hiába a dominikánusok, Szent Domokos rendjének a latin neve is ebből származik *Domini canus* ami annyit tesz: az Úr kutyái. Eljutottunk Bizáncba, a világ fővárosába, amit ma már Konstantinápolynak neveznek. Onnan harminc napon át hajóval keltünk át a Fekete-tengeren. Eljutottunk az Anonymus krónikájából ismert Meotiszig, az Etelközi magyarok egykori hazájának keleti határához, amit ma Azovi-tengernek neveznek. Onnan gyalogoltunk kelet felé, hogy elérjük a Volgai bolgárokat, Nagy-Bulgáriát. A Volga olyan hatalmas folyó, hogy háromszor olyan széles, mint a Duna. Minden pénzünk elfogyott, koldulnunk kellett, társaim megbetegedtek. Vagy visszafordultak, vagy meghaltak. Egyedül maradtam, mint a legfiatalabb. Egyszer egy város piacán magyar szót hallottam. Egy magyar asszonnyal találkoztam, aki eligazított Magna Hungáriába, a mi Őshazánkba.

Amíg beszél, képek elevenednek meg, ahogy a konstantinápolyi Aranyzarv-öblöt elhagyja egy hajó a tengeren, vitorlázik, aztán kiköt a Kercsi-félszigeten. Öt Domokosrendi barát gyalogol, vánszorog a sivatagban szemben a kelő nappal. Egy keleties város piaca és egy női hang

NŐI HANG
Én magyar vagyok!

JULIANUS BARÁT

Észak felé mentem Nagy Bulgária és Baskíria határán, amikor a hegyek lejtőjén a Káma folyó vidékén megtaláltam a magyarokat. Megtaláltam Magna Hungáriát, Nagy-Magyarországot.

BÉLA (*izgatottan*)
És milyenek a rokonaink?

JULIANUS BARÁT

Nem keresztények, de nem is bálványimádók. Úgy nevezik az istenüket ők is, mint mi: Isz ten – ami annyit tesz, az ősök ura. Szabad, lovas nép, több törzsük van. Jurtákban laknak, gyönyörű, vadban és halban gazdag erdős, ligetes vidéken. Nagyon sok lovuk, birkájuk van, erős, jó harcosok, bőrruhát viselnek, az ijjal jól bánnak.
Lótej, kumiszt isznak, miként a mi őseink.

A papok és az urak arca elfintorodik, szörnyülködnek. Megjelenik az Urál nyugati előtere, erdős vidék, a Káma folyó, jurták, lovas magyarok.

BÉLA
Rólunk tudnak-e?

JULIANUS BARÁT

Igen, tudják, hogy egyszer valaha néhány törzsük elindult dél-nyugat felé, a Volga-menti nagy síkságra, a Turáni alföldre. Aztán tovább, egyre csak nyugat felé és soha nem jöttek vissza. Akkor az ő tántosaik megátkozták azokat, akik elmentek. Azt mondták, akik elhagyják a szülőföldjüket, Magna Hungáriát, meg a Turáni-alföldet, azokat elhagyja Iszten is, az ő istenük is. És akiket elhagy Iszten, azokat örökös széthúzással sújtja. Ez a Turáni átok.

BÉLA (*gondolja*)
Milyen igaz! Ilyen széthúzó, egymás ellen acsarkodó nép talán nincs is még egy Európában!

BÉLA
És eljönnének ide, hozzánk, Magyarországra? Felvennék a kereszténységet?

JULIANUS BARÁT

Igen király úr. Beszéltem a fejedelmükkel. Eljönnek. Annál is inkább, mert ...

*Kivágódik egy ablak, elreped a hártya rajta, szél süvít a szobába, lobognak a fáklyák lángjai a falon. És felhangzik a mongol **zenei motívum**.*

BÉLA (megrezzelve, nyugtalanul)

Mert?

JULIANUS BARÁT

Mert Dzsingisz kán a világhódító mongol nagykán unokája, bizonyos Batu kán, elindult nyugat felé. Mikor Magna Hungáriában voltam, már csak ötnapi járóföldre volt. Nagy Bulgáriában és az orosz fejedelemségekben a mongolokat pokolfajzatoknak nevezik, uram. A pokol jelentésű Tartarosz, görög szóból: tartaroszok, vagyis tatárok.

*Felerősödik a **zenei motívum**. Aztán halkán folytatódik, amíg Julianus beszél.*

JULIANUS BARÁT

Dzsingisz kán törvénye szerint, ha egy nép fegyvert fog a mongolok, vagyis a tatárok ellen, azt a népet írmagig ki kell irtani: nem csak a férfiakat, de az öregeket, nőket és gyermekeket is. És a magyar rokonaink előzőleg már legyőztek egy tatár sereget. Ha Batu kán megtámadja őket, senkinek sincs kegyelem. Ezért is siettem vissza. Egy rövidebb úton, a Kazáni, a Novgorodi és a Kijevi orosz keresztény fejedelemségeken át. Ha be akarod őket fogadni uram, sietnünk kell. Batu kán nyugatra készül a németek és a frankok ellen: azt mondta, akkor áll meg, ha lovával eléri a nyugati óceán vizét. Az útjába esik Magyarország is.

**A világhódító Dzsingisz kán unokája,
Batu kán, csak akkor áll meg, ha lova a nyugati óceán vizébe gázol.**

BÉLA

Szükségünk van rájuk! Jöjjenek! Befogadjuk a keleti magyarokat. Julianus barát: bőven ellátlak pénzzel és kísérettel: indulj tüstént vissza az orosz fejedelemségeken keresztül!

Változik a kép. Esztergomi vár. Megjelenik egy ijesztő, mongol-szerű lovas. A vár felé bőrruhás, alacsony bozontos lovakon ülő, nagy íjjal felszerelt kun lovasok tartanak. Két oldalt az úton magyarok, férfiak, asszonyok, gyerekek vegyesen.

HANGOK

Tatárok! ... Nem! Ezek kunok! A tatárok elől menekültek hozzánk! Béla király befogadja őket! Ezek vademberek, gyerekhúst esznek! Ugyan! ... Megkeresztelkedtek itt, Magyarországon. Ezeknek nincs is kutyafejük, mint a tatároknak! Mert ezek a tatárok kémjei!

A vár egy termében Béla és Julianus.

BÉLA

Hogy-hogy ilyen hamar visszajöttél Julianus barát? Látod-e, éppen most fogadtam be az országba a kunokat, akik a tatárok elől menekültek. Negyvenezer jó lovas vitézt jelent ez a nép ennek az országnak.

JULIANUS BARÁT

Jól tetted, király úr. Engem a Szuzdali orosz fejedelem nem engedett tovább, mert a tatár elpusztította a volgai bolgárokat, Nagy Bulgária nincs többé. Baskíria nincs többé. És Magna Hungária sincs többé.

Kint a nappali égen egy üstökös hasít végig, fényes csóvát húzva.

BÉLA

Üstökös! Ez háborút jelent! Uram, irgalmazz!

7. A kunok (Álom 6.)

Béla és Kötöny kun vezér a Duna-Tisza közén, homokos vidéken lovagolnak, mögöttük kun és magyar kíséret. Hátul füstölve ég egy falu.

KÖTÖNY KÁN

Uram, én megteszek mindent a legnagyobb szigorral tartom vissza az embereimet, de nem lehet. Látod itt a két nagy folyó között mindenütt ez a homok van; a homokbuckák természetlenek, köztük magas a talajvíz és a semlyék, a vizes homokos mélyedések úgy elnyelik az állatot, a lovas, mint a lekvár. Életveszélyes hely ez egy állattartó nomád népnek. A kunok átúsztatnak a Dunán, Tiszán és óhatatlan az összetűzés. A leányrablás.

BÉLA

Nem tud a két nép békében meglenni, valóban.

Mátyás érsek jön lovon.

BÉLA

Milyen hírt hozol, Mátyás?

MÁTYÁS ÉRSEK

Uram egy jó és egy rossz hírt! Fiad született!

BÉLA

Hála az Úrnak! Három lányom után végre itt a trónörökös! Anna, Erzsébet és Kinga után! De mi a rossz hír? Csak nem, ... csak nem Mária?

MÁTYÁS ÉRSEK

Nehéz szülés volt, uram. A kis István oldalfekvésben akart világra jönni és majdnem megölte a királynét. De ne ijedj meg, Mária életben maradt. De szoptatni nem akarja a kis herceget. Attól tartok király úr, sosem fogja Mária királynénk kedvelni a kis István herceget.

Közben a kép egy pillanatra a vajúzó Máriát mutatja.

MÁRIA (a bepólyált csecsemőt eltolva magától)
Isztván, Isztván, hát meg akartál ölni? Gyilkosz! Te kis gyilkosz!

*Változik a kép. Esztergom a királyi vár terme. Béla, Kötöny, magyar és kun urak. Tatár követek vonulnak be. Mongol **zenei motívum**.*

TOMAJ DÉNES

Uram, egy tatár követség érkezett.

TATÁR KÖVET (Kötönhöz)

Á, Kötöny kán, a mongolok régi barátja! Azt üzeni a Tündöklő, hogy válasszal halált magadnak: a gerincedet törjék, el, vagy bőrzsákba varrva dobjanak a vízbe?

A magyar urak összenéznek.

TATÁR KÖVET (Bélához)

Te, magyarok királya! Azt üzeni a Tündöklő, azonnal add ki a szökött kun rabszolgáját, Kötönyt, te pedig járulj elé, és csókold meg a csizmája talpát. Harminc követünket már megölettél, a te országodnak nincs kegyelem!

TOMAJ DÉNES

Így senki nem beszélhet a magyar királlyal!

Tomaj Dénes és a magyar urak kirántják a kardjukat és összekaszabolják a tatár követséget. Véres jelenet

BÉLA (megrendülten)

Tomaj nádor úr, igaz, hogy harminc követ is érkezett már a tatároktól?

TOMAJ DÉNES

Jó, ha hárman jöttek eddig uram, de nem engedtem eléd, előbb kivallattuk őket. Egy pissenést sem hallattak, amíg a hóhér dolgozott rajtuk, úgy haltak meg.

Pillanatkép mutatja, ahogy tüzes vassal sütögetik a meztelenre vetkőztetett mongolokat

BÉLA

Nádor uram, mit szólnál, ha én követségbe küldenélek a Batu kánhoz, de a szolgálai megnyuvasztának, mielőtt eléje kerülsz? Most azonnal a Kárpátok hágóihoz megyünk, ötezer lovast adok alád, te véded az ország határait! Hordják körbe az országban a véres kardot, fegyverbe szólítom az urakat!

MÁTYÁS ÉRSEK

Az imént itt a királyi udvarban felkoncolták az urak jogos felháborodásukban a tatár követet. Így tettek az orosz fejedelmi udvarokban is. Tudod-e, hogy II. Frigyes német-római császár udvarában milyen választ kapott Batu kán követe? Frigyes császár, aki sokkal kevésbé tarthat a tatároktól, mint az oroszok, lengyelek, meg mi magyarok, diplomataként válaszolt Batunak.

A levélben Batu felajánlotta neki, hogy ha meghódol előtte, válaszhat magának rangot és beosztást a nagykán mellett.

BÉLA

És Frigyes császár erre mit válaszolt? Mint diplomata?

MÁTYÁS ÉRSEK

Azt, hogy ha választhat, köszöni szépen, s mivel ő igen szeret sólymokkal vadászni, ő leginkább solymász vagy fővadászmeister szeretne lenni Batu kán mellett.

Nevetés.

Változik a kép: lovasok vágatnak ki Esztergomból, véres kardpengét lengetve.

Változik a kép. A Vereckei-hágó tájképén a szűk szurdokokba hatalmas fák zuhannak le, ahogy kidöntik őket a fejszések. Béla, Kötöny és Tomaj Dénes nézik.

BÉLA

Itt ugyan át nem jut semmiféle lovas hadsereg!

KÖTÖNY KÁN

Ne hidd uram. A tatárok előtt nincs akadály. A meghódított népek seregeit hajtják maguk előtt. Az orosz fejedelemségeket, meg a polákokat is mind elpusztították már.

TOMAJ DÉNES

Mi nem oroszok vagyunk! Meg nem polákok! Meg nem ...

KÖTÖNY KÁN

Kunok?

TOMAJ DÉNES

Az a híres sárgapofájú Tündöklő Batu majd megismeri a magyar fegyverek erejét.

KÖTÖNY KÁN (*Bélához*)

Arra vigyázz, király uram, hogy nyílt mezőn ütközz meg a tatárokkal. Ott érvényesül a páncélos lovas sereg ereje, és el tudod söpörni őket. Butu kánnak hetvenezer katonája van. Ha százezer magyart ki tudsz állítani ...

TOMAJ DÉNES

Meg negyvenezer kunt.

KÖTÖNY KÁN

Meg kunt, ... akkor le tudod győzni a tatárt.

BÉLA

Együtt győzzük le, barátom.

KÖTÖNY KÁN

Én azt nem érem meg, még előbb fel kell ülnöm a csillagszekérre, a táltosaim megmondták.

BÉLA

Ne beszélj pogány dolgokat; negyven éves vagy, hogy halnál még meg?

KÖTÖNY KÁN

Pest városában, a te városodban, uram.

BÉLA

Az kizárt. Tudom, hogy a magyar urak közül sokan gyűlölnek, de majd testőrzőket rendelek melléd. A kislányodat, Erzsébetet, aki most született, eljegyzem a saját fiammal, Istvánnal.

Kun Erzsébet magyar királyné lesz! Ígérem neked, barátom.

Változik a kép: egy lovas robog be egy udvarházba, kezében véres kard. A tornácon részeg magyar urak iszogatnak.

LOVAS

Veszélyben az ország! Támad a tatár! Gyülekezés Pest városában!

URAK

Mondd meg a királynak, hogy ha viszket a hátsója, vakartassa meg a kunokkal!

LOVAS

Jöttek-é urak?

URAK

Majd tavaly! Majd ha visszkapom az elkobzott birtokomat! Eresszétek rá a kutyákat!

Nevetés. Kutyák rohannak a futárnak, aki ellovagol

Változik a kép. Pest városa, szegényes földpalánkkal körülvett házak a Duna partján. A túlparton, északabbra, Óbuda római kori épületekre emlékeztető városa. A budai Várhegyen még nem áll vár és ház. Ahogy közeledik a kép a városhoz, látszik, hogy tele van katonákkal. Egy kis német ruhás csapat lovagol Pesthez.

Változik a kép. Óbuda a királyi ház.

BÉLA

A Pesten gyülekező sereg az én parancsnoklatom alatt áll. Addig nem mozdulunk, amíg az összes hadak ide nem érnek. Egy száznegyvenezer fős sereget akarok látni.

Egy lovas robog a várhoz, egy ember tántorog le róla: Tomaj Dénes. Beront a királyi házba.

TOMAJ DÉNES *(kimerülten)*

Nyakunkon a tatár! Lóra! Lóra! Mindenki lóra, bent van az országban a tatár!

BÉLA *(megrendülten)*

Nádorispán uram, te bizonyára részeg vagy!

TOMAJ DÉNES

Hát nem érted? Betört az országba Batu kán! Pusztít, éget és gyilkol! A nyomomban vannak!

BÉLA

És a hágók, amiket eltorlaszoltunk? És az ötezer lovasod?

TOMAJ DÉNES *(hisztérikusan nevet)*

A torlaszok? Negyvenezer orosz baltást hajtottak maguk előtt: elfűjták a torlaszokat. Az egész seregemet lenyilazták! Hát nem érted? Egyedül maradtam, a nyomomban vannak! Ültesd lóra az egész sereget és támadj!

Összeesik.

HANG

Uram király, Vác városát elpusztította a tatár! Mindenkit megöltek, a székesegyházat és a várost felégették, lerombolták!

HANG

Uram Béla király! Eger városát elpusztította a tatár! Minden élő lelket megöltek, még a kutyákat is!

Változik a kép. A pesti városfalon katonák és Ugrin érsek. Észak felé néznek, ahonnan nagy füst látszik. A városfal előtt nem messze néhány bőrruhás tatár lovas kopjával és hatalmas íjjakkal, kicsi bozontos lovakon. Gúnyosan mutogatnak és röhögnek. A kopják hegyén itt-ott halott csecsemők látszanak.

UGRIN ÉRSEK

Micsoda pimaszság! Ott ég Vác, felprédálta a tatár, és Béla király megtiltotta, hogy kicsapjunk rájuk. Én ezt nem tűröm tovább!

Ugrin érsek páncélos lovasait a tatárok belenyilazzák a pesti ingoványba

Ugrin érsek egy nehézpáncélos lovascsapattal kiment a városkapun. A tatárok ellovagolnak előlük. A pesti nádashoz érnek, ahol a Rákos-patak fahídja beszakad a páncélos lovasok alatt. A tatárok a másik partról kényelmesen, egykedvűen lövöldöznek torkon a vízben és sárban kecmegő páncélosokat. Véres a víz. Ugrin érseket ledobja a ló. Leoldja magáról a páncélt és ingben-gatyában, hol négykézláb, hol futva menekül vissza Pest felé a tatár nyilak elől. A tatárok röhögnek, mind lenyilazzák a mocsárba keveredett nehéz páncéltatú lovasokat.

Változik a kép: Harcias Frigyes néhány német katonával, részegen vonul Pest utcáján.

HARCIAS FRIGYES

Eljöttem megsegíteni a magyar királyt! Telekürtölte Európát, hogy jön a tatár!
Hol az a híres tatár?

HANGOK

Itt uram, most ölték meg Ugrin érsek kis csapatát. A had nem mehet ki, a király megtiltotta, amíg nincs együtt az egész had, nem szabad rámenni a tatárra!

HARCIAS FRIGYES (részegen)

Nem szapat? Megtiltotta? Was? Nekem osztrák hercegnek nem parancsol a magyar király!
A lovamat!

Felsegítik a lovára. Néhány német kísérővel kiment a kapun. Meglepetésszerűen a hosszú kopjájkkal ledöfnek néhány tatárt, egyet letaszítanak a lováról és elfognak. Győzedelmesen beviszik.

HANGOK

Ez igen! Brávó! Az osztrák herceg bátor vitéz! De ez a tatár ez nem is tatár! Hiszen ez olyan, mint a kunok! Ez kun! Kun! Ezek pusztították el Vácot! Ezek tüzték kopjajvasra a váci csecsemőket! Halál a kunokra!

A sokaság a Kötöny kun kán emeletes háza felé rohan. Élükön Harcias Frigyes és a maroknyi katonájával. A tömeg elsodorja a kapuban álló vörös ruhás királyi testőröket. Mészárolni kezdik a kun cselédeket, főleg asszonyokat. A kun testőrük ellenállnak, de kevesen vannak. A kun asszonyok és gyerekek nyakát úgy vágják el, mint a csirkéét. A levágott fejeket az ablakokból dobálják az utcára, ahol a felbőszült tömeg rugdossa, dobálja. Kötöny kivont

karddal áll a szobája ajtajában. Mögötte egy kun cseléd lány egy kun kislányt betesz egy nagy ládába, lecsapja a láda fedelét. Ez Erzsébet, Kötöny legfiatalabb kislánya. Harcias Frigyes jelenik meg az ajtóban. Egy dárda keresztül üti Kötönyt. Frigyes kardjával levágja Kötöny fejét és hosszú befont hajánál fogva felmutatja az ablakban a kinti tömeg diadalívöltésétől kísérve, majd kidobja az utcára; majd a részegségtől összeesik és elalszik, pont azon a ládán, ahová a kislányt rejtette a cseléd. Minden szoba vérben úszik, tele fejetlen holttestekkel, egyetlen kun sem maradt életben.

Változik a kép: Harcias Frigyes ébredezik, alatta, a ládából gyereksírás hallatszik. Előtte áll Béla. Frigyes feltápáskodik. A ládából a katonák kiveszik a kislányt.

BÉLA

Vigyétek a családomhoz ezt a kislányt. Ő Kötöny kán lánya és István herceg jegyese, ő lesz a fiam felesége: Kun Erzsébet a neve. A leendő magyar királyné.

Harcias Frigyeshez fordul, aki a szemét dörzsölgeti!

BÉLA *(dühösen kiabálva)*
Mit tettél, te barom állat?

HARCIAS FRIGYES

Was? Barom? Így senki nem beszélhet velem!
Idejöttem, mert telesírtad Európát, hogy támad a tatár!

BÉLA

No hiszen! Egy vadászatra is nagyobb kísérettel jár az ember! Milyen segítség ez? Mit tettél a szövetségeseimmel? Most a kunok is ellenem fordulnak! Herceg! Ki a te legjobb barátod?

HARCIAS FRIGYES

Graff Hardegg!

BÉLA

Te mit tennél velem, ha én beállítanék az udvarodba, és megölném Graf Hardeget?

HARCIAS FRIGYES

Felnégyeltetnélek, fickó!

BÉLA

Hát tudd meg, Kötöny kán, az én legjobb barátom volt! Te barom! Takarodj innen!

HARCIAΣ FRIGYES

Én segíteni jöttem ide, és te fegyverrel kergetsz el, mert egy pogány kutyát megnyuvasztottam? Ne feledd, mit tettél!

Harcias Frigyes először a kardja után kap, de Béla mellett a testőrök is kardot rántanak. Erre az osztrák herceg és maroknyi kísérete dühösen elvonul.

TOMAJ DÉNES

Uram király, rá kell mennünk a tatárra. Nem várhatjuk be a felvidéki és erdélyi seregeket. Elpusztítják az országot, ha továbbra is itt tétlenkedünk.

BÉLA

És most már a kunok is tűzzel-vassal pusztítva fogják elhagyni az országot! És csak hetvenezer magyar gyűlt össze. Tudod milyen hírt kaptam? A legyőzött orosz fejedelmeket mind kivégeztette Batu kán.

Felvillan egy kép, ahogy a megkötözött fejedelmek, orosz bojárok gerendákból ácsolt nagy deszkalapok alatt fulladoznak, míg felettük a tatár kánok és vezérek nevetgélve isznak-esznek.

Az orosz fejedelmek kivégzése deszkák alatt

Változik a kép: Pest városából vonul ki a magyar sereg. Hatalmas hadsereg, mögötte szekerek százai. Gyors ütemben halad, előtte mindenütt tatár könnyűlovasok húzódnak vissza. Felvétel a magasból, ahogy füstölgő, kormos falmaradványokból álló faluk mellett haladnak el. A falvak határában a lenyilazott lakosság holttesteinek hosszú sorokba.

HANGOK

Fut előlünk a tatár! Nem mer megállni előttünk a tatár!
Kizavarjuk a világból is a híres Batu kánt!

Béla az urak között lovagol.

TOMAJ DÉNES

Uram elértük a Sajót, itt ömlik bele a Hernád. A tatár megállt a túlsó parton, a Hernádnál. Ha most menetből rájuk törünk, beleszorítjuk őket a Hernádba. Ők is, meg mi is hetvenezeren vagyunk.

BÉLA

Be kellene várni a felvidéki és erdélyi seregeket. Sokkal többen lennénk. Verjünk inkább tábor.

TOMAJ DÉNES

De uram! A tatár itt bele lát a seregünk közepébe, ők magasabban vannak a túlparton.

BÉLA

Majd teszek róla, hogy ne lásson be. Szekérvárat építünk a társzekerekből.

TOMAJ DÉNES

Mit? Szekérvárat? Egérfogóba akarod szorítani a sereget?

MÁTYÁS ÉRSEK

Uram, ki legyen a had fővezére? Én félek a harctól.

BÉLA

Már te is kételkedsz bennem? Itt van Tomaj Dénes a nádorispán.

MÁTYÁS ÉRSEK

Aki nem tudta feltartóztatni a tatárt a Kárpátok hágóin.

BÉLA

Akkor az öcsém, Kálmán herceg, aki vitéz katona.

MÁTYÁS ÉRSEK

Aki eretnek birkapásztorokkal harcol Dalmáciában.
Uram, én Ugrin kalocsai érseket ajánlom, ő igazi katona.

BÉLA

Legyen Ugrin érsek. Hol van?

MÁTYÁS ÉRSEK

Visszamaradt Egerben, annyira sajnálja azt a szép várost, hogy így elpusztult.

BÉLA

Nádor uram, Dénes! Tábort verünk itt, a Sajó partján.
Mi a neve ennek a kis falunak itt előttünk?

TOMAJ DÉNES

Muhi.

*Megszólal a mongol **zenei motívum**.*

8. A Muhi csata (Álom 7.)

A Sajó partján hatalmas szekérvár alakul ki. A szekerek között kitámasztott, nagy pajzsok, körülöttük földsánc épül. Középpütt rengeteg sátor épül fel. Kötélrengeteg, lovak, emberek. Füst száll, főznek. A sátorokban zene szól, síp, dob, furulya. Megy le a nap, esteledik, egyre sötétebb lesz. A kép a legnagyobb égszínkép királyi sátorra fókuszál. Bent hosszú asztal, körülötte urak esznek, isznak. Lobognak a fáklyák, mécsesek.

URAK

Elsöpörjük a tatárokat! Már megbánták, hogy megtámadták Magyarországot!

UGRIN ÉRSEK

Azzal a feltétellel vállalom a vezérséget, hogy holnap elvonulunk innen a Miskolci síkra és ott hadrendbe állunk. Ebben az egérfogóban nem maradhatunk.

BÉLA (bánatosan)

Rendben van, érsek úr. Én csak jó akartam, megkímélni az embereket, amíg az úton lévő hadak ideérnek.

UGRIN ÉRSEK

A tatároknak is van két úton lévő hada: az egyik Erdélyből, a másik Lengyelország felől közeleg. Lehet, hogy már harcban állnak velünk.

HANG

Urak! A tatár had szétszórta a Hernád híd őrségét, most vonul át a had!

UGRIN ÉRSEK

Lóra! Én és Kálmán herceg a mi készenlétben álló csapatunkkal odamegyünk!

Sötét kép a magasból. A két csapat páncélos a Hernád felé vágat. A nehézpáncélos lovasok rohama belenyomja a tatárokat a Hernádba, tisztára seperik a hidat.

HANGOK

Győztünk! Győztünk! Fut a tatár! Majd holnap elkapjuk őket!

Változik a kép. A sötétben két lovas Szubotáj és Batu kán nézi a kissé távolabb elterülő hatalmas, fáklyákkal kivilágított magyar szekértábort, ahonnan szól a zene.

BATU KÁN

Sokan vannak. És vitézek. A páncélos lovasrohamot nem fogjuk kibírni.

SZUBOTÁJ

De rosszul vezetik őket, Tündöklő. Akolba zárták magukat. A kémek szerint új fővezérük van, aki holnap el akar innen vonulni. Még ma éjjel össze kell zúznunk őket.

BATU KÁN

Hogyan?

SZUBOTÁJ

Színlelt támadást indítunk a Hernád híd ellen, de közben a sereg két részre válva átúsztat a Hernádon, körbe fogjuk és nyilakkal felgyújtjuk a szekértáborukat. Az égő akolból már csak kisebb, rendezetlen csapatokban törhetnek ki.

A királyi sátor az urakkal. Zene. Isznak, nevetgélnek. Béla kis piros-fehér csíkos, a dárdá hegyére való zászlókat osztogat az uraknak.

BÉLA

Harcolj a hazáért. Harcolj a hazáért.

Az urak egy része összeröhög a háta mögött, van, aki mutatja, hogy a fenekét töröli ki a zászlócskával.

TÜRJE DÉNES

Uram, most már nyugovóra kell térned.

Béla és Türje Dénes átmegy egy másik sátorba, az urak tovább nevetgélnek. Téténynembéli Tamás utánozza a királyt, osztogatja a zászlócskákat a társainak röhögve.

TÉTÉNYNEMBÉLI TAMÁS

Harcolj a hazáért édes fiacskám, szíveskedjél Batu kán belét kitépni. Királyod nem felejtí ezt el neked. Hálám jeléül megszabadítalak az összes ősi birtokodtól, te бүдös eb! Semmi gondod nem lesz velük. Fájjon miattuk az én fejem, nem igaz?

*Az urak részegen nevetnek, röhögnek, az asztalra dűlnek. Távoli morajlás, dörgés hallatszik az éjszakában. Remeg a föld, mintha sok ezer ló közeledne. Mongol **zenei motívum**.*

HANG

Érsek atya! A tatár megint megtámadta a Hernád hidat!

UGRIN ÉRSEK

Kálmán herceg! A templomos lovagokkal, lóra! Nádorispán uram, Tomaj Dénes! Lóra! Már csak mi nem részegedtünk le. Vissza kell vennünk a hidat. Ha átjönnek a tatárok, beszorítanak minket ebbe az átkozott szekérvárba!

Kint ahogy a katonák fel akarnak szállni a lovakra, többször is elbotlanak, elesnek a sötétben, a sátorponyvákban. Kavarodás. Végül Ugrin, a nádor és Kálmán herceg seregei kilovagolnak a szekérvárból, de árad rájuk a nyilvesszők tömege, sokan elesnek. A tatár sokaság már körbe fogta a szekérvárat. Hullanak a gyújtónyilak is, egyre több sátor gyullad ki. Az emberek egymást tapossák. Ordítózás, kavarodás. Béla kijön a sátrából. Hullanak a nyilak körülötte tolongás, zűrzavar van a sötétben, de már égnek a sátrak is, világosságot adva. Több úr is kitolong a sátorból. Emelik le a lóról a véres, sebesült Ugrin érseket. Az érsek sebesülten is Bélára akar rontani, négyen fogják vissza.

UGRIN ÉRSEK (*dühösen ordítva*)

Béla úr! Te vagy az oka, ha most Muhi mezején elvesz Magyarország!

BÉLA (*megdöbben*)
De érsek úr, hogy beszélsz?

UGRIN ÉRSEK

Te felelsz majd Isten színe előtt hetvenezer magyar dalia haláláért! Te építetted ezt a szekérvárat? Te miattad fog mindannyiunkat elpusztítani a tatár, mint a hodályba zárt barmokat a tűz! Verjen meg az Isten, te, te óvatos barom!

Az urak egy része még ezen is röhög. A sebesült, vér-áztatta páncélos Ugrin érsek most feléjük fordul:

UGRIN ÉRSEK

Ó ti két lábon járó tulkok, hogy merészeltek röhögni ezen a koronás nyúlón? Krisztus urunk meg fog benneteket rohasztani! Ti merészelitek magatokat magyar uraknak nevezni, mikor nem mertek a tatár ellen harcolni? Hát nektek csak ennyit jelent az ország sorsa, ti állatok?

TÉTÉNYNEMBÉLI TAMÁS

Ezt a kását a király úr főzte! Egye meg ő maga! Ha forró, égesse meg ő a száját!

UGRIN ÉRSEK

Hát annyira vadbarom részegek vagytok, hogy nem tudjátok megérteni, hogy a királlyal együtt titeket is ki fog heréltetni és meg fog nyuvasztani Batu kán? Ha nem lennétek pap, a kardomba dőlnék, annyira rühellem, hogy ilyen rohadt nép okádott ki magából!

Ugrin érseket a lovára segítik, kirobog a táborból, be a csatába, ahol a sötéttségben folyik a vagdalkozás. Többen lóra szállnak és követik. Egymás után hozzák be a halott vezéreket és fektetik a földre. Tomaj Dénest. Lefektetik Mátyás püspök mellé. Az égő sátrak tüzeiben látni, hogy a püspök melléből hosszú tatár nyilvessző áll ki. Hozzák Kálmán herceget, leteszik Béla elé a földre folyik a vére. Béla ráhajol az öccsére, Kálmán hercegre.

KÁLMÁN HERCEG (*suttogva*)

Béla! Várat építs! Kővárat! Azon nem hat át a tatárok nyila!

Hozzák be Ugrin érseket. Holtan emelik le a lováról, lefektetik a földre.

BÉLA

A lovamat, Túrje Dénes! Dénes fiam! Én is megyek!

TÜRJE DÉNES

Elhallgass uram! Ezen a táboron már végig sújtott a halál szele. Ha te is mártírhalált halnál, kinevetnének! Ez a had nem érdemeli meg a vértanúságodat. Igaza volt az érsek atyának, mikor megtagadta őket.

HANGOK (ordítva)

Emberek! Meneküljünk!

Hajnalodik, az ég alja már világos, a szekértábor lángol, a nyilak záporoznak. Tolongás, egyre többen esnek el, botladoznak. Kálmán herceget a lovára kötözik, közrefogják és negyven lovas kopját előre szegezve kizúdul a szekérvárból. A tatárok félrehúzódnak előlük, engedik őket, csak oldalról nyilazzák a csapatot. Túrje Dénes és néhány fiatal báró Béláról szedi le a királyi palástot, a pántos koronát és egyszerű katonai posztóköpenyt és báránybőr süveget adnak rá. Közben egymás után zúdulnak ki az égő szekérvárból a lovas csapatok. Szubotáj és Batu távolabbról nézi az égő szekérvárból kitörő kisebb csapatokat.

SZUBOTÁJ

Nézd, Tündöklő, a kitörő csapatokat! Ember nem is tudná útjukat állni, olyan iszonyú félelem és erő feszíti a karjukat és a lovaik inát.

BATU KÁN

Híres, félelmetes magyar hősök! De hamar megroppant a gerincük. Igaza volt a kémeknek. Puhányok lettek! Nem olyanok, mint a Magna Hungária magyarjai. Azok vitézül küzdöttek az utolsó emberig, még az asszonyaik is, pedig kevesen voltak. Ezek meg mentik az irhájukat.

SZUBOTÁJ

Csapatokat állítottam a pesti út két oldalára. Sokan nem menekülnek ezek közül sem.

Bélát az égő táborban a lovára segítik. Túrje Dénes és még húsz-harminc lovas veszi körül.

TÜRJE DÉNES

Ne a pesti út felé kanyarodjunk, ott csapdát állíthatott a tatár,
hanem neki a Bükk-hegységnek. Diósgyőr felé.

BÉLA

Dénes, én nem megyek! Ezt a szégyent nem lehet túlélni.

TÜRJE DÉNES

Nem akarsz látni a fiadat, Istvánt? És Máriát?

Kizúdulnak a táborból. Két oldalt a tatárok gúnyos röhögése hallatszik, már csak egy-egy nyilat lőnek ki feléjük. A lovuk nyakára hajolnak, arcuk ég a szégyentől.

*Mongol **zenei motívum***

BÉLA (gondolja)

Csak álmodom, csak álmodom, ugye Uram, távoztasd el tőlem ezt a keserű poharat!

Szubotáj és Batu nézi a kitörőket.

SZUBOTÁJ

Ezt a csapatot üldözték! Gyanús! Főrangúak fognak közre egy egyszerű katonát!
Az lesz Béla király!

Már világos van, a lángoló szekérvárból egy kis csapat vágat a Bükk felé, mögötte egy üldöző tatár sereg. A keskeny földút ingoványos vidéken, mocsarak és nádas között vezet.

*Mongol **zenei motívum** egyre erősebben.*

9. Menekülés Diósgyőrtől Dalmáciába

Madártávlatból látszik, hogy a Diósgyőri várból egy lovascsapat, sok vezetőklóval vágat a Bükk-hegységbe, a Szinva patak mentén. A Garadna-patak mentén. Változik a kép: Szentlélek a Bükkben, a kolostornál a remetek – még nem a Pálosok – kenyeret és korsókat nyújtanak fel a király lovas kíséretének. Változik a kép: a Dédesi várhegynél lovagol a csapat.

ÁKOS ERNYE

Lassabban felség! Nem hajt már a tatár!

BÉLA
Nézd Ákos ezt a hegyet! Mi a neve?

ÁKOS ERNYE
Dédes, felség.

BÉLA
Akkor ide várat építs! Kővárat.

Változik a kép. Madártávlatból látszik, hogy a régi Nyitra vára alatt vágat a csapat.

HANG
Király uram! Nem hajt a tatár!

Pozsony korabeli váránál lovagol a csapat.

BÉLA
Hol van Mária? Hol van István herceg?

HANG
Dalmáciába menekítettük őket király úr!

BÉLA

Utánuk! Elfogja őket a tatár!

Klisza sziklavára madártávlatból. Ráközelít a kamera, bent egy szobában Béla, Mária, és a gyermekek átölelve tartják egymást!

MÁRIA

Bela, menjünk Szpalatóba.

Spalató (Split) egykori képe. Madártávlat, utcákon emberek sokasága. Palota bent Mária és Béla, urak magyar és olaszos öltözékben.

TÜRJE DÉNES

Király úr, Kálmán herceg belehalt a Muhinál szerzett sebekbe. Esztergomot megostromolta a tatár, maga Batu kán vezette az ostromot. A várost elpusztították, de a várat nem tudták elfoglalni. A város előkelő hölgyei minden ékszerüket magukra vették, díszes ruhában várták magát Batu kánt, bízva abban, hogy majd lovagias lesz, és kegyelmet ad nekik. Tudod mit mondott a kán? 'Ami rajtatok van, az az enyém, ti pedig a halálé vagytok.' Persze először az egész had kedvét töltötte rajtuk, éppen úgy, mint a többi asszonyon, lányon.

Amíg beszél, képsoron meglevenedik távolról, ahogy meztelen asszonyok melleit vágják le a tatárok. Aztán, ahogy az esztergomi várfalakon próbálnak felmászni sikertelenül.

BÉLA

Ugye! Kővárakat kell építeni! Kálmán öcsém is megmondta. Azokat nem tudja elfoglalni a tatár. És nem csak a határokon, mindenütt az ország belsejében, hogy a föld népe tudjon hová menekülni.

10. Uram irgalmazz! A tatárjárás borzalmi.

Spalatóban a palota egyik terme. Bánca István váci püspök és Béla.

BÉLA

Bánca püspök úr! Mi hír van? Mit üzent a pápa? Konrád császár? Harcias Frigyes? Európa?

BÁNCSA ISTVÁN

A pápa a császárral viszálykodik. Amikor a Lengyelországot dúló tatár hadak is Magyarország felé vonultak, Konrád császár serege azonnal feloszlott. Harcias Frigyes osztrák herceg meg éppen elfogta a magyar királyi kincseket menekítő szekereket, és három vármegyét elfoglalt a nyugati gyeplő mellett, akár egy hullarabló.

BÉLA
Senki nem segít?

BÁNCSA ISTVÁN

Értsd meg uram, Nyugat-Európát nem érdekli Magyarország sorsa. Ha él, ha elpusztul, édes mindegy. Lásd, mit írt rólunk máris egy müncheni krónikás: 'Magyarországot ebben az évben 350 évi fennállás után eltörölte a föld színéről a tatár.' Értsd meg uram, ennyit jelentünk Európának: egy mondatot egy krónikában. Ha meg akarunk maradni a Kárpátok gyűrűjében, magunknak kell kezünkbe vennünk a sorsunk irányítását. Nem hadakoznunk kell keleti szomszédjainkkal, ahogy boldogult atyád, Endre király is tette, hanem szövetségre kell lépünk velük.

BÉLA
Miért küldte rám az Úr a tatár veszedelmet?

BÁNCSA ISTVÁN

Megbocsáss uram, de Muhinál könnyedén elbántál volna a tatárokkal, ha a bárók nagyobb része melletted állt volna, s nem a veszedet kívánta volna. Te vissza akartad forgatni az idő kerekét, nagyapád, Harmadik Béla erős királyságát akartad visszaállítani. Visszavetted erővel a báróktól és a püspököktől a jogtalanul szerzett királyi birtokokat. Mindenkit koldusbotra juttattál, ahelyett, hogy mindenkinek teletömted volna a tarisznyáját. Konrád császár, Európa legnagyobb ura csak *primus inter pares*, vagyis első az egyenlők között, első a német uralkodók, királyok, hercegek, grófok között. Értsd meg uram, ha a híveid szegények, akkor te is szegény vagy! Iszonyú tandíjat fizettetett veled az Úristen! Muhi-pusztát!

Mongol zenei motívum megszólal.

HANG

Pest, Eger, Kecskemét, Cegléd, Debrecen, Nagyvárad, Kolozsvár, az összes magyar város, melyet nem védtek magas falak, mind elpusztult, lakosságát kardélre hányta a tatár. Az emberek, akik el tudtak menekülni, nádasokban, hegyekben bujkálnak. Csak a magas kővárak állnak ellen. A lakosságot olyan egykedvűen gyilkolják le, mintha búzát kaszálnának, vagy háziállatokat vágnának le. A férfiakat meztelenre vetköztetik, aztán sorban lenyilazzák őket. Az asszonyokat, lányokat megerőszakolják, aztán, ha már minden tatár betelt velük, a mellüket levágva, vagy a hasukat felvágva hagyják elvérezni őket. A magyar gyermekeket meg tatár kisgyerekek bunkóval csapkodják agyon, vidám tatár nézősereg hangos biztatása közben. A csecsemőket meg kopjavégre tűzik, hogy mindenki lássa, még a csecsszopóknak sem kegyelmeznek. Kimondta Batu kán Magyarországra a halálos ítéletet, mert a magyar király szembe mert szállni vele. Ilyen a tatár világ Magyarországon!

Mongol zenei motívum egyre erősödik a szöveg alatt. Képsorok mutatják közben az elhangzott szörnyűségeket olyan mértékben, amit még elbír a film.

Változik a kép. Túrje Dénes ront a terembe.

TÜRJE DÉNES

Béla úr! A tatár elpusztította Zágrábot! Kadán kán, akit a te elfogásodra küldött Batu kán, már Klisza vára alatt van. Ide tartanak, Spalatóba!

MÁRIA

Béla! Nem maradhatunk itt! A városz tele van menekültekkel, nem bírja tartani magát, ha Zágráb is eleszett! Trauba menjünk! Az szigeten van!

Trau (a mai Trogir) vára; a dalmát város a parthoz közel egy szigeten van. Madártávlatból. Béla és Mária egy gálya fedélzetén áll Trogir szigete mellett, onnan nézik, ahogy mongol lovasok vonulnak a parton. Lovukkal a vízbe gázolnak és kardjukat rázzák a hajó felé. Foglyokat nyilaznak le.

BÉLA (*halkan mormolva*)

Uram, távoztasd el tőlünk a tatár sátánokat! Mária most adott életet Margitkának. Ha megszabadulunk a tatártól, Margitot az Úrnak ajánlom fel, Domokos rendbeli apáca lesz! A Nyulak-szigetén fogok neki kolostort építtetni! Pest városával szemben!

HANG (*suttogva*)

Margitsziget lesz a neve

Változik a kép. Hajnalodik az egykori Trogir környékén Dalmáciában. A tengerpart üres, csak a halottak fekszenek a parton.

HANG (*visszhangosított*)

Elmentek. Elmentek a tatárok. Kivonultak az országból.
Béla király. Újjáépítheted az országot!

Változik a kép Béla, Mária és kíséretük, lovasokkal, szekerekkel vonul mindenütt temetetlen meztelen holtak az utak mellett, halomra gyilkolva, hollók kárognak és kavarnak a levegőben, ahogy a lovasok közel érnek, felszállnak, farkasok oldalognak el a hulláktól. Változik a kép: egy városban, ahol keresztülvonulnak, elszenesedett házak, falak, a templomok tornyáról meztelen holttestek lógnak le, üszkös, kormos romok, falak füstölögnek. Változik a kép: Esztergom vára madártávlatból, körülötte kormos felégetett, romos házak, embereket temetnek mindenütt. A várra közelít a kép, bent egy teremben Béla, egy francia ruhás ember, Honnecourt, valamint Türje Dénes és Bánca István váci püspök.

11. Az újjáépítés

TÜRJE DÉNES

Uram, a nyugati vármegyéket visszavettük az osztrákoktól! Harcias Frigyest legyőztük – ő maga is holtan maradt a csatatéren.

Kép villan fel, ahogy az osztrák és magyar sereg összecsap, és Harcias Frigyes herceget leütik a lováról.

BÉLA

Jól van Dénes, megérdemelte az a hullarabló.

BÁNCSA ISTVÁN

Király uram, hagy mutassam be Villard de Honnecourt-ot, Franciaországból, Párizsból hívtuk, építész.

BÉLA

Persze, persze, kell az építész. De közelebb nem találatok?

HONNECOURT

Sire. Én ... várakat építek:

BÉLA

Ó! *Cher Monsieur!* Ugye te is azt mondd, hogy mindenhová várakat kell építenünk?

HONNECOURT

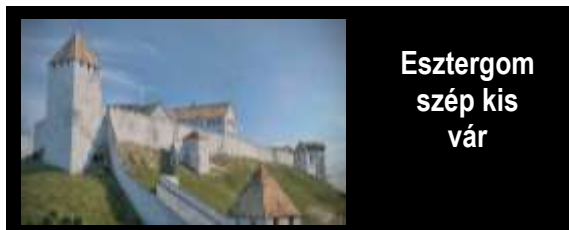
Oui sire, oui sire.

BÉLA

Mi a véleményed, Esztergomról?

HONNECOURT

Szép kis vár.

BÉLA (*gondolja*)

Kis vár? Ez Magyarország fővárosa. Kis vár?

Változik a kép. Pest városa korabeli képe. Béla és Honnecourt a félig lerombolt, romos várfalon állnak. Távolabb hullákat, ló dögöket temetnek német ruhás emberek. Romokat takarítanak.

BÉLA

Ez itt Pest városa. A túlsó parton, látja *Monsieur* azt a nagy hegyet? Ott ölték meg a pogányok a szent emlékezetű velencei Gellért püspököt, Szent István első királyunk kedves püspökét.

És az a nagy barlang a hegyen, az egy pest, ami barlangot jelent; arról kapta a nevét ez a város itt. Ez az egész Magyar királyság közepe. Innen indultam Batu kán ellen.

És ezt is elfoglalták, feldúlták a tatárok.

HONNECOURT

Látod *sire*, ha ott, szemben azon a hosszú, lapos tetejű hegyen egy vár lett volna, soha nem foglalja el a tatár Pest városát. Nincs vár a túlsó parton?

BÉLA

Csak egy római kori, romos város, *Aquincum*, arra, kicsit északabbra. Az volt a római Pannónia fővárosa. Aztán a hunok nagy királya Buda lakott benne.

Tudod, Attila király bátyja.

HONNECOURT (*fanyarul*)

Tudom, Attila, az Isten ostora. 750 évvel ezelőtt végig pusztította Európát a barbár hunokkal – mint a tatárok a te országodat, *sire*. ... Szóval Buda volt a bátyja. És *Aquincum*-ban lakott.

BÉLA

Igen, azóta Óbudának is nevezik a magyarok *Aquincum*-ot.

Tervezz a Kecse-hegyre egy várost *Monsieur*, és a neve legyen Buda, őszünk, a hun nagykirály tiszteletére. Az lesz a Magyar királyság új fővárosa. Európa legszebb városa!

HONNECOURT (*lelkesen*)

Engedd meg, *sire*, hogy egy várat tervezek és építsek ott szemben, arra a nagy lapos tetejű hegyre! Egy várat és várost! Az lesz a te országod új fővárosa. Nem csak a te palotád lesz ott, hanem a báróid is palotákat építhetnek ott. Európa legszebb városa lesz! Nagyváros! Új-Pest lesz a neve: *Castrum Novum Pestiens!*

BÉLA

Vár, város, főváros a Kecse-hegy tetején? Az ország közepén? Építs oda egy erős várost *Monsieur*, és a neve legyen ... Buda legyen. Ősünk, a hun nagykirály tiszteletére: Budavár!

12. Margitsziget

Az öreg Béla, az idős Mária és egy fiatal apáca – Margit – ülnek az egykori margitszigeti Domokos rendi kolostor előtt egy padon, és nézik, ahogy a Duna másik oldalán épül a budai várhegyen a vár.

BÉLA (*Margithoz*)

Margitkám, kérd az Urat, hogy vigyázzon erre a várra. Budára.

HANG (*visszhangosítva*)

Pest, Buda, Óbuda ... Budapest.

Védőszentje: Szent Margit lesz.

A kép távolodik, egyre magasabbra, látszik a Margitsziget a kolostorral, Pest helyreállított középkori városa, szemben az épülő Buda falai és tornyai, valamint a római-kori Aquincum épületei.

Mongol **zenei motívum** szólal meg közben, de egyre halkabban, és elhal.

Közben a látkép lassan átvált a mai Budapest madártávlati képére.

VÉGE

Dr. Tózsza István

tozsza.istvan@uni-neumann.hu

20 919 5677